

Róbert Čičmanec

Špecifiká španielčiny používanej na sociálnych sieťach

Posudek vedoucí bakalářské práce

Róbert Čičmanec si zvolil poměrně netradiční téma bakalářské práce a zaměřil se na popis jazyka sociálních sítí. Jeho cílem přitom nebylo popsat jen několik konkrétních jevů, nýbrž popsat španělštinu užívanou na sociálních sítí v její celistvosti a představit ji jako specifickou varietu jazyka. Z výše uvedeného vyplývá, že autor si stanovil velmi obtížný úkol, který do značné míry přesahuje to, co se očekává od absolventa bakalářského cyklu studia. Pro komplexní popis konkrétní jazykové variety je nutná výborná obecně lingvistická průprava, schopnost vidět jazyk v širších souvislostech a uvažovat o něm v teoretické rovině. Prostředí sociálních sítí, na něž se autor zaměřil, pak také značně svádí k povrchním úvahám založeným spíše na osobním dojmu než na seriózní jazykové analýze. V neposlední řadě je pak jazyk používaný na sociálních ze své podstaty velmi heterogenní a vzpírá se jasné klasifikaci. Mohu s potěšením konstatovat, že všechna tato úskalí se autorovi podařilo bez větších obtíží překonat, předkládaná práce přináší skutečně komplexní obraz jazyka španělských sociálních sítí a přesvědčivě dokládá jak jeho specifika, tak jeho úzké propojení s jazykem mluveným.

V úvodních kapitolách autor definuje základní termíny a snaží se vymezit jazyk sociálních sítí vůči jiným jazykovým varietám. Pracuje s terminologií českou (opírá se primárně o Františka Čermáka) i anglickou (Yule). Přestože v oblasti popisu jednotlivých variet jazyka a v samotné definici pojmů jako je *hovorový jazyk* panuje tradičně velká nejednotnost, autorovi se daří jednotlivé přístupy vzájemně porovnat. O jeho dobrém porozumění této problematice svědčí i fakt, že následně fundovaně posuzuje využitelnost jednotlivých přístupů pro účely popisu právě jazyka sociálních sítí.

Na základě porovnání teoretických konceptů pro popis jednotlivých variet jazyka (či jazykových stylů) dochází autor k závěru, že pro popis jazyka sociálních sítí je nejvhodnější model vypracovaný německými lingvisty Peterem Kochem a Wulfem Oesterreicherem, který následně využívá k definici jazyka sociálních sítí. Autor primárně vychází z článku publikovaného r. 2016 touto autorskou dvojicí, a to v německém jazyce. Chtěla bych na tomto místě zdůraznit, že samotné pochopení principů tohoto modelu je pro studenta bakalářského studia značně obtížné, autorova schopnost pracovat s ním a samostatně ho aplikovat na jazykový materiál, který zkoumá, je tedy pozoruhodná.

Teoretická část je uzavřena popisem tří sociálních sítí, s nimiž autor pracoval (Facebook, Instagram a Youtube), ani zde se však nesetkáme s banálním popisem založeným na uživatelských zkušenostech, nýbrž s podrobnou klasifikací jednotlivých sítí s ohledem na několik teoretických přístupů, jež jsou nejprve zevrubně představeny.

Těžiště práce tvoří čtvrtá kapitola, která je věnována popisu konkrétních morfologických, ortografických a lexikálních tendencí, které je možné nalézt na sociálních sítích. Autor si pro tyto účely samostatně vytvořil korpus čítající 300 příspěvků (100 z každé sociální sítě). Při jeho sestavování se zaměřoval na jakékoli jevy, které se odchylovaly od normy spisovného španělského jazyka, a následně tyto jevy klasifikoval. Klasifikace, již autor přináší, je podrobná a svědčí o pečlivé práci s jazykovým materiálem. Autor postupně na příkladech z jednotlivých sociálních sítí dokládá široké spektrum jazykových tendencí, které je možné najít v prostředí sociálních sítí. Souvisle přitom poukazuje na vztah mezi touto varietou jazyka a jazykem mluveným, přičemž tento vztah nápaditě odhaluje nejen v oblasti lexika a morfosyntaxe (používání vulgarismů, deminutiv a augmentativ, dequeísmo, queísmo atd.), nýbrž i v oblastech, kde toto sepětí nemusí být na první pohled patrné (za velmi zajímavé považují například jeho postřehy ohledně užívání symbolu @, který dává do souvislosti s vokativem). Nejvýrazněji se pak podle autora tento vztah projevuje v oblasti ortografie, která začasť slouží uživatelům sociálních sítí jako náhrada suprasegmentálních prostředků (např. používání majuskul nebo tří teček). Blízkou návaznost na mluvenou podobu jazyka autor dokládá také v oblasti pravopisných odchylek od normy, které dává do souvislosti s fonetickými specifiky některých dialektálních variant španělštiny, případně nekultivované nebo nepečlivé výslovnosti obecně.

V souvislosti s praktickou částí práce bych chtěla vyzdvihnout především autorův navýsost analytický přístup k velmi obtížně klasifikovatelné jazykové materii. Autor se zdržuje jakýchkoli osobních komentářů, nesklouzává k vágním či povrchním popisům toho, co je možné a priori chápat jako „zajímavé“, a jeho klasifikace je tak opravdu podrobná, přehledná, logicky strukturovaná a jednotlivé typy jazykových tendencí, jež autor popisuje, jsou zpravidla definovány bezrozporně (byť o některých jednotlivostech, např. tendence související se spanglish, by asi bylo možné vést diskusi). Zmíněná snaha o komplexní popis místy vede k tomu, že jsou relativně podrobně popisovány i jevy, které by bylo možno označit za triviální či předvídatelné (absence interpunkce, používání emotikonů), nicméně jejich vynechání by do značné míry narušilo právě onen celistvý obraz, který se autor snaží ve své práci vytvořit.

Za výbornou považuji i závěrečnou kapitolu celé práce, která nabízí shrnutí všech dílčích závěrů. Autor zde své závěry dává do souvislosti s v úvodu představenou Koch-Oesterreicherovskou teorií a přináší vlastní definici jazyka sociálních sítí, která vychází právě z analýzy zkoumaného materiálu. Nezbyvá než zopakovat, že autorova schopnost dát jednotlivé jevy, které analyzoval v praktické části, do vzájemné souvislosti a komplexně je vztáhnout k definicím jednotlivých variet jazyka obecně, překračuje to, co se očekává od studenta bakalářského cyklu.

Celkově kladný dojem z práce umocňuje i autorovo kultivované vyjadřování a pečlivá a jednotná formální úprava, která umožňuje bez potíží se orientovat v práci samotné i v jednotlivých ukázkách z korpusu. Překlepů je v práci minimum, drobné nedostatky nacházím pouze ve formální úpravě poznámek pod čarou, kde je před označením stránky, z níž pochází citace, často namísto čárky použita tečka. Práce je pozoruhodná i svým rozsahem (127 stran bez příloh, 147 stran i s přílohou, již tvoří autorem vytvořený korpus).

Náměty k obhajobě:

- Autor v úvodu definuje tři používané sociální sítě a rozlišuje je mimo jiné i z hlediska jejich uživatelů a způsobů, jak jsou na ně přidávány příspěvky (např. Facebook je podle něj sítí určenou spíše střední generaci, Instagram je primárně mobilní aplikace a většina přístupů je tedy z chytrých telefonů), v rámci práce je však v zásadě popisuje jako jeden celek. Je možné vypořádat některé jazykové tendence, které by byly typické nebo by výrazně převažovaly jen na jedné ze tří zkoumaných sítí?
- Řada komentovaných příkladů z korpusu se krom popisovaných tendencí vyznačovala i tím, co bychom mohli označit jako jazykové inovace (používání slov v pro ně netypickém kontextu, změna jejich slovnědruhové klasifikace, pozměněná syntax...). Souvisí i toto podle autora s příklonem této variety jazyka k mluvenému projevu, nebo se jedná o jev zcela specifický? Je podle autora možné nějak systematictěji tento jev popsat?

Z výše uvedeného vyplývá, že jako celek považuji práci za nadprůměrnou, plně ji doporučuji k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze 31. května 2018

PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.